

—"Euskera, ez ta ilko!".

Guk nai ez ba'degu ezta ilko, bañan baserrietan Euskerarik maitatuko ez balitz, elbarri ta gaxo geldituko zaigu... Baserri askotan maitatzen dute Euskera (bestelakoak ere izan arren), baña ondo begiratzen badiogu, erederaz ere tajutzen diranak dira geienentxoetan.

—"Para Pili del caserío Arat-erreka de Amboto, "Espasmo" de Viriato Rebollez". Orrelako zentzungebakeriak ez aldituzu radioan entzun, gure baserritarrak eskatuta?

Ez da aurrenekoa izango, erritik kanpora bi urte neskame pasata, errira etortzean, erderakazoka ekiten dutenak... Sortzez euskaldunak diran askok biotza pipiak jota daukatela uste det, gai oneri buruz...

Zer poza nerea oker ba'nego!

* * *

Gizaldietan zear baserria izan da Euskera ta euskal oituren Ikastola Nagusi ta Unibersidade. Berari eskerak gera gaur euskaldun.

Gure gizartean, oraintzurarte, baserria zan jaun da jabe.

Etzan erderarik bear.

Bada gaur kalea nagusi egintzaio ta kalean erdera da jaun da jabe... Eskola eskasenean ere erdera da nagusi... Ez dio Euskerari sartzen usten ezertako ere...

Elizatik kanpora nun du Euskerak bere giroa?

Ez toki askotan...

*

—"Ez da ilko!"

Baña artarako bearrezkoa da lenengo Euskera ikastoletara eramatea. Ta bigarren, ume euskaldunak euskal ikastoletara eramatea... Postutzen nau biotza euskal ikastoletan erdaldunen semeak ikusteak. Nik baserritarrak nai nituzke ikusi.

Samiña da: gure euskal ikastoletan baserritarren umerik ikusten ez.

Oker banabill, errutik atera nazazute euskal ikastoletako andereño oiek. Zuek dakizute zer klasetako umeak dabilzan gure ikastoletan.

Ez diazute esango baserritarrak ez dutela euskal ikastolen bearrik euskeraz badakitelako...

Euskal ikastolak kultura euskeraren bidez emateko dira, ez Euskeraz ikasteko bakarrik ta gure baserritarri kultura ta jakingarriak euskeraz artzea iñori baño geiago konbeni zaie ta iñork baño probetxu geiago atera ere bai.

Orduan bai esan genezakegula lasai:

—"EUSKERA EZTA ILKO!"

ANES-1966

III

EUSKERA, IL BEAR OTE DEZU?

Askotan entzun izan degu "Patxi Tellatu"ren istorioa: egoaldetik etorritako semea (Francisco Tejedos). Euskalerrian bersolari.

Iazkau'ko erriak ondo daki orren berri. Bai "Lazkao-txiki" k ere.

*

Gaur emen kaso baten berri eman nai nuke. Amalau urte bete berriak ditu:

—"Zer dezu izena?"

—"Lorenza Bravo".

—"Nungoa zera?"

—"Extremadura'koa".

—"Zertan zaoz eman?"

—"Dotriña erakusten".

—"Zeñeri?"

—"Ume euskalduneri. Bost edo ze iurtekoak dira".

Orain arte esan deguna ez da arritzekoa. Lan ori askok eta askok egiten dute gure elizetan. Baña Deba'ko eliz bastertxo batean Dotriña erakusten dagoan neskato apal ori, extremeñoa izada, Euskeraz ari da Dotriña erakusten. Euskaldunen umeai erakutzi ere, alajafietan!

Ez al da ori txalogarri?

—"Nun ikasi dezu Euskera?"

—"Iziarren".

Bejondeizula, Iziar!

Betiko lelora gatoz orain ere.

Erdaldunak euskeraz erakusten ari diran artean, eukaldunen semeak, zer?

KEZKAK

Utzik gelditzen diran baserri askotan erdaldunak sartzten ari dira...

Guk ezagutzen degun kondaira guztian ez da beste orrenbeste gertatu...

Baserria izan da Euskalerrian bere mami, sustrai, gordeleku izkutua ta itur-buru...

Gaurko egunean erdaldunak sartzten an zaizkigu itur-buru ta euskal biziaren sorleku ortan. Gaitz erdi Euskera ikasten ba dute. Izan leike erdera Euskalerrriaren muñetan sartzea betirako!

Dana dala, soziolojiko garrantzi aundiko gertaera dala uste det. Iñoiz Euskalerrriaren kondaira egin bear baldibada, beintzat.

Ona Soziolojiko tesis batentzako gai egokia:

Zenbat baserri ustu dira aizkeneko urte auetan?

Zenbat oietako baserri, erdaldunetz bete dira?

Aldaketa onek, beste zer aldaketa ekarri dizkigu berarekin?

*

Korapillo ta problema asko ditugu gaur gure errian. Etorkizunari begira, ez da esandako au txikienetakoa izango'.

Baserriak iturburuak bezela izan dirala beti, esanda daukagu. Iturri oietatik sortu dira beti euskaldunak, euskera ta euskal oitura ta euskal izatea ere, kaleak irentsi ala...

Beti kimu berriak giñuzten.

Iturburutik zetorren ur garbia eten gabe... beko zelaie-tan zikintzen bazan ere.

Gaur itur burua ari zaigu galtzen.

Azitokia, ondatzen.

Guregana etorrira, euskera ikasten duten erdaldu-nak, txalogarriak dira, egitan...

Zoritxarrez, ikasten ez duten asko ere ba dira.

Zergatik eta zertarako ikasi?

Euskaldunok, geurok, galdera on geure buruari egi-ten ba diogu, nola ez diote ba egingo erdaldunak!?

* * *

Guk arrazoibidea badegu Euskerari eusteko, gure aurrekoendik artutako aberastasun bat ba da...

Gure Euskal izate guztia aberastasuna da. Gaurko egunez batez ere.

Kultura gai asko ia berdiñak dira mundu guztian, trokel batetik sortuak ba'lira bezela. Donostian egiten diran etxeak eta Viena'koak, antzekoak dira... Oiturak, jazkerak, janak... danak berdiñ.

Laister munduak ospizio baten antza izango du.

* * *

Gizon guztiak gera sustrai ta sakon-sakonean berdi-ñak... Baña ez daude bi arpegi berdinak, ez bi beatz-arrasto antzekoak ere. Norberetasuna ordetzea, aberas-tasuna da mundu guztiarentzat. Gure erritik kanpora bagoaz, gure errian ez dauden gauzak billatzea degu gogoko. Gogoko degu erri bakoitzak norberetasuna gordetzea...

Lora-mota asko daude.

Fundamentuzko gauza geienak lore guztiak berdiñak dituzte ta edertasuna ere bai: denak dira eder.

Baña lora batetik bestera aide asko dago. Danak eder, baña lora bakoitzak bere edertasun berezia...

Ez ditugu olandarrak abarkakin ikusi nai.

Ezta gure baserritarrak txokloakin ere.

Bakoitzak bere oñetakoak gordetzea ez da iñontza-ko kaltegarri. Danentzako aberastasuna baizik.

Gure aberastasunak mundu guziko aberastasunak dira. Gure erruz galtzen badira, mundua pobreago izan-go da gure kulpaz.

Euskera ta gure izate berezia gordetzeak ez digute patatak merkeago jarriko, baña patatatik bakarrik ez da gizona bizi...

1990 Batuak ilko ote ditu Euskera guztiak?

ANES-1966